

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

แนวทางการศึกษาความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิต ภายในห้องสมุด

ประชาชน จังหวัดลำปาง

Education Recommendations Needs for Additional Activities to Promote a Living
Library in the Lampang Public Library

ศุทธปรีชา จริยงามวงศ์ (Sutthapreecha Jariyangamwong)* เบญจมาศกัญอินทร์ (Benjamas Kutintara) **

บทคัดย่อ

ห้องสมุดประชาชนในทุกวันนี้ได้เพิ่มบทบาทให้ตัวเองมากขึ้นเพื่อให้เป็นห้องสมุดที่มีชีวิต ด้วยการจัดให้มีพื้นที่ใช้สอยกิจกรรมต่างๆตามความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด และเนื่องจากการสังเกตจำนวนผู้มาใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่ามีผู้มาใช้ห้องสมุดค่อนข้างน้อย จึงเป็นที่มาของการหาความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 2.เพื่อศึกษาความต้องการกิจกรรม ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 3.เพื่อศึกษาความพึงพอใจในห้องสมุดประชาชน และ 4.เพื่อเสนอแนะพื้นที่กิจกรรม ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

การวิจัยนี้ เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจลักษณะทางกายภาพ การสังเกตกิจกรรมผู้ใช้น้ำในห้องสมุด สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และแจกแบบสอบถามผู้ใช้น้ำห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสังเกตห้องสมุดประชาชนแบบสัมภาษณ์บรรณารักษ์ และแบบสอบถามกลุ่มผู้ให้บริการห้องสมุดประชาชนจังหวัดลำปาง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำห้องสมุดประชาชน เหตุผลที่มีเลือกเข้ามาใช้บริการห้องสมุด ความต้องการพื้นที่กิจกรรมเพิ่มเติมและความพึงพอใจในการออกแบบของห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสำรวจ สังเกต ถ่ายภาพ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้ใช้น้ำห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าความถี่ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้งานพื้นที่ในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปางในปัจจุบัน แบ่งออกเป็นพื้นที่ 3 ส่วน ได้แก่ 1.พื้นที่ส่วนรวม 2.พื้นที่กึ่งส่วนรวม 3.พื้นที่ส่วนตัว ที่ผู้ใช้น้ำห้องสมุดมีทั้งมานั่งอ่านเพียงคนเดียว และมานั่งอ่านกับเพื่อนๆ หรือครอบครัว กิจกรรมที่พบเห็นได้มาก คือ การเข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์ คั่นควาอ่านหนังสือด้านความรู้ และเข้ามายืม-คืน หนังสือ ผู้ใช้น้ำห้องสมุดต้องการส่วนกิจกรรมเพิ่มเติม ได้แก่ พื้นที่เรียนภาษา พื้นที่นั่งเล่นนอนเล่น พื้นที่ร้านอาหารและเครื่องดื่ม พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ และพื้นที่อ่านเงียบสนิท สิ่งที่ผู้ใช้น้ำห้องสมุดพึงพอใจจากการออกแบบภายในห้องสมุด คือ หาด้านสื่อได้อย่างรวดเร็ว สามารถจัดวางหนังสือได้เป็นระเบียบ มีการจัดให้มีพื้นที่นั่งอ่านอย่างมากมายและสามารถแบ่งแยกพื้นที่นั่งอ่านหนังสือได้อย่างชัดเจน และเป็นห้องสมุดที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก สิ่งที่ผู้ใช้น้ำห้องสมุดต้องการให้ปรับปรุงจากการออกแบบภายในห้องสมุด คือ หนังสือที่ทันสมัย การจัดการกับเสียงรบกวนจากอาคารรอบข้างห้องสมุดประชาชน ควรแบ่งพื้นที่ให้เป็นตามช่วงวัยอายุเป็นมุมเด็ก มุมอ่านหนังสือ มุมทำงาน มุมห้องเรียน มุมประชุม และควรเพิ่มแสงสว่างให้พอเพียงในทุกจุดภายในห้องสมุด ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึง แนวทางการจัดพื้นที่ในห้องสมุดที่ควรมีการแบ่งแยกพื้นที่ให้ชัดเจน สะดวกในการค้นหาหนังสือและสื่อความรู้ ลักษณะกิจกรรมภายในห้องสมุดมีชีวิต ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดวางสื่อและหนังสือออกใหม่เป็นประจำ เป็นห้องสมุดที่สามารถดึงดูดผู้เข้าใช้บริการด้วยเทคโนโลยีและความทันสมัย ควรจัดสถานที่ให้สะอาด และสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย

คำสำคัญ ห้องสมุดมีชีวิต ห้องสมุดประชาชน กิจกรรมภายในห้องสมุด

* นักศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง hudsum@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง kutintara@hotmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

Nowadays, public libraries have increased their role in order to become living libraries. This was conducted through arrangement of space for activities according to needs of library users. Since the observation of the number of library users in Lampang, it was found that the number of library users is very low. As a result, there is a search for additional activities to encourage the living libraries. The purposes of this research are 1. To study internal area usage of Lampang public library; 2.To investigate activities requirement in Lampang public library; 3.To examine the satisfaction of the public library; and 4.To suggest activity areas in Lampang public library.

This research is a data collection by surveying the physical characteristics, activities observation of library users, interviewing of librarians and distributing questionnaires to 42 users of Lampang public library. Tools used in this research contain a public library observation form, librarian interview form and user of Lampang public library questionnaire. Variables applied in this research are general information of public library user, reasons in choosing to use the library, demand of more activity area and satisfaction in the design of Lampang public library. Qualitative analysis was conducted for the data from the survey, observation, photography and interview of librarians and users of Lampang public library, and quantitative analysis was performed by using frequency and percentage.

Results of the research concluded that the current area usage of Lampang public library can be divided into 3 sections as follow. 1. Public area, 2. Semi-public area, 3.Private area. These areas are where public library users come to read alone or with friends or family. The most commonly found activities are reading newspaper, searching and reading education books and borrowing and returning books. Library users request for additional activities such as language learning area, relaxing and lying area, food and drink area, television and movie watching area and quiet reading area. What library users satisfied from the library design are fast to find books, books are well-organized, arranged plenty of reading areas and can clearly separate reading area, and is a well-ventilated library. What library users request for library design improvement are up to date books, management of noise from buildings around the public library, the area should be divided according to age as kid corner, reading corner, working corner, learning corner and conference corner, and should provide sufficient light illumination for every location in the library.

Results of this research showed the library area management guideline that the area should be clearly separated, convenience to find books and education media. Activities in the living library should have reading promotion regularly, display new media and book on a regular basis, can attract users with technology and modernity, keep the place clean and create a relaxing atmosphere.

Keywords: Living library, Public library, Activities in the library

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ในปัจจุบันแนวคิด “ห้องสมุดมีชีวิต” ได้ขยายความนิยมไปทั่ววงการห้องสมุดและที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดและการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความพยายาม “คิดใหม่ ทำใหม่” ในการที่จะเติมชีวิตให้กับห้องสมุด ให้เป็นสถานที่ที่ให้ผู้ใช้งานห้องสมุดสามารถร่วมกิจกรรมต่างๆภายในห้องสมุดได้อย่างลงตัว ยังคงมีหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ให้บริการ แต่ต้องทำให้ “ตัวหนังสือ” เป็นเสียงและเป็นภาพ ผสมผสานกันได้อย่างลงตัว รวมทั้งทำอาคารสถานที่ให้ดูสดใส มีบรรยากาศที่เอื้อต่อความมีชีวิต ผู้รับบริการมีความพึงพอใจที่จะใช้บริการ และได้รับประโยชน์จากบริการต่างๆ ของห้องสมุด ได้ทั้งอาหารสมอง และอาหารใจ ช่วยกันพัฒนาเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ “KNOWLEDGE BASED SOCIETY” เป็นห้องสมุดที่จัดการทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยครบถ้วน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างนิสัยรักการอ่าน เหมาะสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีบริการและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ห้องสมุดโรงเรียนพุทธรังสิตพิบูล. 2549)

ห้องสมุดประชาชนจังหวัดลำปางเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงถือว่าเป็นห้องสมุดที่ต้องแสดงออกถึงความเป็นห้องสมุดที่มีชีวิต ซึ่งจะส่งเสริมกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าสามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2555) และจากการสังเกตจำนวนผู้มาใช้บริการภายในห้องสมุดประชาชน ในวันที่ 5 - 6 ธันวาคม พ.ศ. 2556 พบว่ามีผู้มาใช้บริการค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดความสนใจในการวิจัยเพื่อพัฒนาห้องสมุดประชาชน และให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นที่มาของการหาความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิต ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ให้เป็นที่สนองตอบต่อพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการห้องสมุด ให้มีผู้สนใจเพิ่มขึ้นและเข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุดประชาชนอย่างแพร่หลาย (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2555)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมในห้องสมุดมีชีวิต ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจในการออกแบบห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง
4. เพื่อเสนอแนะพื้นที่กิจกรรม ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ห้องสมุดจะมีชีวิตได้ก็จะต้องมีบริการและกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีการจัดขึ้นตลอดเวลาทุกวัน ต่อเนื่องหรือหมุนเวียนไป เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการตามความชอบความสนใจ และกิจกรรมก็ควรจัดให้ครอบคลุมทั้งเด็กเล็ก เด็กโต วัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน วัยผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม การจัดการกิจกรรมจำนวนมากและหลากหลายคงไม่ใช่คำตอบที่แสดงถึงความสำเร็จ ถ้ากิจกรรมที่จัดขึ้นไม่มีลูกค้าหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น การจัดการกิจกรรมจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้บริการด้วย (ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์. 2551) ห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันจัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร ศูนย์การเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเป็นเครือข่ายของชุมชน ให้การศึกษาแก่ประชาชน ส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม มีการใช้ระบบที่เน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศเพื่อการอ่านหนังสือ และมีการกำหนดให้ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ (อาชัญญา รัตนอุบล. 2548) การสร้างห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้นั้น ควรเป็นไปในรูปแบบห้องสมุดประชาชนแต่ควรเพิ่มในส่วนสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้มากที่สุดคือ หนังสือ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งแต่ละส่วนถูกจัดผังอาคารเป็นลักษณะเปิดโล่ง โดยให้พื้นที่ของส่วนสืบค้น และส่วนแนะนำหนังสือใหม่ ให้อยู่ใกล้บริเวณโถงห้องสมุดมากที่สุด และใช้โถงห้องสมุดเป็นจุดแยกเพื่อเข้าใช้พื้นที่อ่านหนังสือ พื้นที่เก็บหนังสือ ให้มีบรรยากาศภายในที่ทันสมัย มีที่นั่งเป็นกลุ่ม และมีส่วนบริการเพื่อกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น (ปิยะนุช เจริญยอด. 2553)

แนวทางการออกแบบห้องสมุดมีชีวิตได้แก่ 1.สถานที่ต้องสะดวกสบาย เช่น มีการจัดเฟอร์นิเจอร์สวยงาม มีแสงไฟสว่างพอเพียง อากาศถ่ายเทสะดวก 2.มีห้องประชุมกลุ่มและห้องที่สามารถใช้ศึกษาร่วมกันได้ 3.มีการสนับสนุนในงานบริการต่างๆ เพื่อความสะดวกของผู้ใช้บริการ เช่น บริการคืนยืมด้วยตนเอง มีที่ฝากของ หรือตู้ล็อกเกอร์เก็บของ 4.มีบริการในส่วนอาหาร โดยอาจจะแยกมุมให้บริการต่างหาก 5.มีมุมสำหรับวัยรุ่น ที่เป็นมุมสำหรับทำกิจกรรมในช่วงสุดสัปดาห์ร่วมกัน เช่น การฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ กิจกรรมอื่นๆ เช่น ดูหนังหรือฟังเพลง 6.มีมุมขายหนังสือ หรืออุปกรณ์ที่น่าสนใจ 7.มีวิธีเพื่อช่วยให้ผู้ใช้หาหนังสือได้เร็วขึ้น เช่น ทำป้ายบอกหมวดหมู่ติดตามชั้นหนังสือให้ชัดเจน บอกรายละเอียดครบถ้วน (อดิเทพ นุ่มแสง. 2555.) ห้องสมุดมีชีวิตที่ให้ความพึงพอใจสูงสุดในด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล โดยมีการประสานความร่วมมือการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงข้อมูลได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีสามารถรองรับผู้ใช้บริการ ที่เป็นผู้สนใจใฝ่เรียนรู้เข้าห้องสมุด เพื่อสืบค้นสารสนเทศเชิงวิชาการในบรรยากาศเงียบสงบ แบบห้องสมุดสมัยเก่า และในขณะเดียวกันก็มีส่วนที่เป็นห้องสมุดมีชีวิตชีวาในบรรยากาศที่ครึกครื้นด้วยสารสนเทศสมัยใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนอ ทั้งสาระความรู้ ความบันเทิง ซึ่งบรรยากาศทั้งสองแบบเป็นส่วนไม่รบกวนกันและกัน (สุนันท์ อินทนิล รัชนิย์ ศรีศักดิ์พันธุ์ ธนา ศิลป์ชุ่มชื่น ผกาทิพย์ ชูชาติ และบุญฤทธิ์ คงลำพูน .2554)

พื้นที่กิจกรรมที่สามารถเพิ่มเติมภายในห้องสมุดมี 3 ลักษณะ คือ 1. พื้นที่อ่าน เขียนหนังสือ ได้แก่ พื้นที่ทำการบ้าน หรือทำงานกลุ่มที่ต้องการสมาธิ 2. พื้นที่ลักษณะผ่อนคลาย ได้แก่ พื้นที่อ่านหนังสือพิมพ์นิตยสาร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

พื้นที่นั่งเล่น นอนเล่น และพื้นที่ทานขนม เครื่องดื่ม 3.พื้นที่สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่อเรียนรู้ ได้แก่ พื้นที่จัดนิทรรศการ พื้นที่ดูภาพยนตร์ สื่อวีดิทัศน์ และพื้นที่ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต กิจกรรมเพิ่มเติมเหล่านี้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิตทั้งสิ้น โดยที่ห้องสมุดมีชีวิตมีแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ไม่ได้มีรูปแบบเพียงการอ่านเท่านั้น แต่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การดูภาพยนตร์ที่ให้แง่คิด หรือการดูสารคดีที่มีประโยชน์ก็เป็นการเรียนรู้เช่นกัน (อดิเทพ นุ่มแสง, 2555.)

จากปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายส่งผลทำให้ห้องสมุดมีชีวิตมากขึ้น การจัดสรรพื้นที่ด้านกิจกรรมต้องคำนึงการให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนกิจกรรมที่จัดต้องให้เหมาะสมกับวัยและต้องสอดคล้องกับวิถีชุมชน ส่งผลให้เป็นห้องสมุดประชาชนที่มีชีวิต โดยให้มีการบริการทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่ทันสมัย ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ให้ความรู้สึกสะดวกสบาย และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญ คือ ให้ผู้ใช้บริการได้แสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนศึกษาและเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ ประโยชน์ด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีความประทับใจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งปริมาณในระยะเวลาสั้น โดยใช้วิธีการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. สำรวจและสังเกตลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 2. สังเกตกิจกรรมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 3. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 4. แจกแบบสอบถามให้ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1. ห้องสมุดนครนิศึกษา คือ ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 2. กลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ประชาชนผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง จำนวน 42 คน ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานบริษัท พนักงานรัฐวิสาหกิจ และบุคคลทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงให้มีการกระจายช่วงอายุของผู้ใช้ห้องสมุด 3. เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 1 คน คัดเลือกเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์แบบเฉพาะเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 3 ชนิด ได้แก่ 1. แบบสังเกตห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 2. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 3. แบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง โดยมีรายละเอียดแต่ละเครื่องมือดังต่อไปนี้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

แบบสังเกตห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีความยาวจำนวน 10 หน้า ประกอบด้วยแบบสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับห้องสมุด โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสถานที่ สถานที่ตั้ง และวันเวลาทำการ ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านลักษณะในแต่ละส่วนของพื้นที่ภายในห้องสมุด ได้แก่ ทางเข้า เคา์เตอร์บริการ พื้นที่นั่งอ่านหนังสือหรือนั่งทำงาน พื้นที่จัดนิทรรศการ พื้นที่สืบค้นข้อมูล พื้นที่ห้องประชุม หรือนั่งทำงานกลุ่ม พื้นที่เล่นของเด็ก พื้นที่ดูสื่อวีดิทัศน์ พื้นที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต พื้นที่อ่าน วารสาร นิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ พื้นที่ถ่ายเอกสารหรือพิมพ์งาน พื้นที่ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ พื้นที่ล็อกเกอร์ ฝากของ พื้นที่ชั้นวางหนังสือ พื้นที่ส่วนหนังสือใหม่ ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการใช้งานในแต่ละส่วน วัสดุและสีที่ใช้ แสงสว่าง ป้ายและสัญลักษณ์ ข้อดีและสิ่งที่ควรปรับปรุงในการใช้พื้นที่แต่ละพื้นที่ภายในห้องสมุด และข้อควรระวังอื่นๆ ส่วนที่ 3 การบันทึกผังพฤติกรรมและผังเครื่องเรือน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการจัดแบ่งพื้นที่ส่วนต่างๆ ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

แบบสอบถามกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและคำถาม ปลายเปิด มีความยาวจำนวน 4 หน้า แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับการเข้ามาใช้บริการ ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ได้แก่ช่วงเวลาที่ยกเข้ามาใช้ห้องสมุด บุคคลที่มาด้วย จำนวนคนที่เข้ามา ใช้ห้องสมุดด้วยกัน และเหตุผลที่เลือกเข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมภายในห้องสมุด ได้แก่ ความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมภายในห้องสมุด พื้นที่จำหน่ายเครื่องเขียน พื้นที่ร้านกาแฟ ขนมและเครื่องดื่ม พื้นที่นั่งเล่น นอนเล่น พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ พื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนของชุมชน พื้นที่เรียนพิเศษเพิ่มเติม พื้นที่เรียนภาษาต่างชาติ พื้นที่ถ่ายเอกสาร พื้นที่สอน ทำอาหาร พื้นที่ค้นคว้าข้อมูลจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ พื้นที่ส่วนอ่านเงียบสนิท พื้นที่ร้านอาหาร พื้นที่แนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำปาง พื้นที่นำเสนอผลงาน พื้นที่ลานเพลงล้านนา พื้นที่เผยแพร่วัฒนธรรมใน ห้องถิ่น พื้นที่เผยแพร่วัฒนธรรมจากต่างประเทศ พื้นที่จำหน่ายของที่ระลึกประจำจังหวัด และพื้นที่ส่งเสริมด้าน เทคโนโลยี (รูปที่ 1) ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบห้องสมุด ได้แก่ สิ่งที่ชอบและสิ่งที่ไม่ชอบ ภายในห้องสมุด ประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ณ ปัจจุบัน ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ และสถานะอาชีพ

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดมี ความยาวจำนวน 4 หน้า ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คือ ชื่อและประสบการณ์ระยะเวลา ในการทำงาน ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะ ของห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องสมุดในระดับสากล ลักษณะพื้นที่ต่างๆภายใน ห้องสมุด ลักษณะกิจกรรมในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ที่ควรมีเพิ่มเติม จุดเด่นของห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง และปัญหาที่พบภายในห้องสมุดประชาชนจังหวัดลำปาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ส่วนที่ 2. คำถามเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมภายในห้องสมุด

4. ท่านต้องการอยากให้อาจารย์ในห้องสมุด มีพื้นที่ส่วนกิจกรรมใดเพิ่มเติม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. พื้นที่จำหน่ายเครื่องเขียน	☐ 2. พื้นที่อ่านกาแฟ ขนมและเครื่องดื่ม	☐ 3. พื้นที่นั่งเล่นหรือเอนกอน	☐ 16. พื้นที่เผยแพร่วัฒนธรรมในห้องสมุด	☐ 17. พื้นที่เผยแพร่วัฒนธรรมจากต่างชาติ
☐ 4. พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์	☐ 5. พื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนของชุมชน	☐ 6. พื้นที่เรียนพิเศษเพิ่มเติม	☐ 18. พื้นที่จำหน่ายของที่ระลึกประจำจังหวัด	☐ 19. พื้นที่ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี
			☐ 20. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
☐ 7. พื้นที่เรียนภาษาต่างๆจากชาติใกล้เคียง	☐ 8. พื้นที่ถ่ายเอกสาร	☐ 9. พื้นที่สอนทำอาหาร		
☐ 10. พื้นที่ค้นข้อมูลจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ	☐ 11. พื้นที่อ่านงานเขียนนิทาน	☐ 12. พื้นที่ร้านอาหาร		
☐ 13. พื้นที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด	☐ 14. พื้นที่นำเสนอผลงาน	☐ 15. พื้นที่เล่นเพลงล้านนา		

รูปที่ 1 ภาพประกอบคำถามเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมภายในห้องสมุด

4. ตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยประกอบไปด้วยตัวแปรด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน ตัวแปรด้านเหตุผลที่มีเลือกเข้ามาใช้บริการห้องสมุด ตัวแปรด้านความต้องการพื้นที่กิจกรรมเพิ่มเติมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ตัวแปรด้านความพึงพอใจในการออกแบบของห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบไปด้วย 1. การวิเคราะห์จากการสำรวจ สังเกต และถ่ายภาพ 2. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. การวิเคราะห์จากการสำรวจ สังเกต ถ่ายภาพ มาสรุปจัดกลุ่ม แล้วนำมาเรียบเรียงประเด็น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป สถานที่ตั้ง ลักษณะพื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปางปัจจุบัน ร่องรอยทางกายภาพภายในห้องสมุด และลักษณะกิจกรรมการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง 2. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา พนักงานออฟฟิศ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาเรียบเรียงประเด็น ได้แก่ อาชีพ สิ่งที่ใช้ชอบภายในห้องสมุดปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ชอบภายในห้องสมุดปัจจุบัน

ข้อมูลถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ค่าต่ำสุดและสูงสุด ของอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวนคนที่มาห้องสมุดด้วยกัน และค่าความถี่ ค่าร้อยละ ของเพศ ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุด เหตุผลที่มาใช้ห้องสมุด และความต้องการพื้นที่กิจกรรมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาการใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน กิจกรรมที่ต้องการเพิ่มเติมภายในห้องสมุด รวมไปถึงสิ่งที่ชื่นชอบและสิ่งที่ควรปรับปรุงภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มเติมพื้นที่กิจกรรม ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ที่สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านสถานที่

ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชาวลำปาง เป็นสถานที่ส่งเสริมการอ่าน มีบริการยืมหนังสือ สื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชนจังหวัดลำปางตั้งอยู่ที่วัดป่ารวก ถนนพหลโยธิน ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สถานที่ตั้งทิศเหนือติดกับวัดป่ารวก ทิศตะวันออกติดกับโรงเรียนเทศบาล 6 (วัดป่ารวก) ทิศใต้ติดกับการประปาส่วนภูมิภาคและสถานีวิจัยกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดลำปาง ทิศตะวันตกติดกับโรงเรียนวิสุทธิวิทยาการ เปิดบริการวันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 09.00 - 17.30 น. วันเสาร์ - วันอาทิตย์ เวลา 09.00 - 16.30 น. หยุดวันหยุดนักขัตฤกษ์

2. ข้อมูลผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

ผู้ใช้ห้องสมุดมีทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยมีช่วงอายุอยู่ที่ 11 - 83 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้าง ข้าราชการ นักเรียนนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องงาน ช่วงเวลาที่มีผู้มาใช้ห้องสมุดมากที่สุด คือ ช่วงเที่ยง 12.01 น. - 13.00 น. เหตุผลที่ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เลือกเข้ามาใช้ห้องสมุด ได้แก่ เข้ามาอ่านหนังสือ ยืม-คืน หนังสือ อ่านหนังสือพิมพ์ และค้นคว้าหาหนังสือข้อมูล (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เหตุผลของผู้ใช้ห้องสมุดที่เลือกเข้ามาใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง (n = 42)

อันดับ	เหตุผล	ความถี่ (คน)	ร้อยละจำนวนคนที่เลือก
1	อ่านหนังสือ	26	61.9
2	ยืม-คืน หนังสือ	24	57.1
3	อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร	19	45.2
4	ค้นคว้าหาหนังสือข้อมูล	18	42.9
5	ใช้บริการอินเทอร์เน็ต	13	31.0
6	ทำงาน ทำการบ้าน	12	28.6
7	ดูสื่อวีดิทัศน์	10	23.8
8	พาเด็กมามุมสันตนาการ	10	23.8
9	นัดอาจารย์ ทำงานกลุ่ม ประชุม	7	16.7
10	นัดพบเพื่อนฝูง	5	11.9
11	อื่นๆ	0	0.0

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3. การใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

การใช้งานพื้นที่ในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปางในปัจจุบันแบ่งออกเป็นพื้นที่ 3 ส่วน ได้แก่

1. พื้นที่ส่วนรวม คือ มุมสืบค้น ส่วนนั่งอ่านหนังสือหลัก ส่วนชั้นวางหนังสือด้านความรู้ นิยายสาร หนังสือพิมพ์ วารสาร มุมเล่นสำหรับเด็ก มุมหนังสือเด็ก มุมอาเซียน มุมประชาสัมพันธ์อาเซียน มุมประชาสัมพันธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ห้องเรียนรู้ตามอัธยาศัย ห้องน้ำหญิง ห้องน้ำชาย และห้องเฉลิมพระเกียรติฯ
2. พื้นที่กึ่งส่วนรวม คือ มุมอินเทอร์เน็ต
3. พื้นที่ส่วนตัว คือ ส่วนยืมหนังสือ และห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ บรรณารักษ์ (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 พื้นที่ส่วนต่างๆ ในห้องสมุด

จากการสังเกตการใช้งานภายในพื้นที่ของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดมีทั้งมานั่งอ่านแบบเป็นกลุ่ม มานั่งอ่านแบบเป็นคู่ และมานั่งอ่านเพียงคนเดียว กิจกรรมที่พบเห็นได้มาก คือ การเข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์ ค้นคว้าอ่านหนังสือด้านความรู้ และเข้ามายืม-คืน หนังสือ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ การเข้ามานั่งทำงานทั้งแบบเดี่ยว และแบบเป็นกลุ่ม มีเด็กๆ เข้ามาอ่านหนังสือและเล่นของเล่นที่มุมเล่นสำหรับเด็ก มีการใช้บริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และมีผู้ใช้ห้องสมุดบางคน เข้ามาหาที่นอนหลับภายในห้องสมุด (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 แสดงถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้ใช้ห้องสมุดภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. กิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ต้องการกิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการเพิ่มเติม คือ พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ พื้นที่นั่งเล่นนอนเล่น พื้นที่เรียนภาษาต่างประเทศ พื้นที่ร้านอาหารและเครื่องดื่ม กิจกรรมที่บรรณารักษ์ต้องการ คือ กิจกรรมจิตอาสาที่สามารถระดมคนในชุมชนมาช่วยพัฒนาให้ห้องสมุดดีขึ้น สร้างความผูกพันระหว่างชุมชนและห้องสมุด (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 กิจกรรมเพิ่มเติมที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการ ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง (n = 42)

กิจกรรม	พื้นที่เรียนภาษา ต่างๆ	พื้นที่นั่งเล่น นอน เล่น	พื้นที่ดูโทรทัศน์ และภาพยนตร์	พื้นที่ร้านอาหาร	ร้านกาแฟ ขนม และเครื่องดื่ม
รูปภาพ					
ร้อยละ จำนวนคน ที่เลือก	40.5	38.1	33.3	33.3	33.3
ความถี่ (คน)	17	16	14	14	14

5. ความพึงพอใจภายในห้องสมุดปัจจุบันจากการสังเกตพบว่า ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง เป็นห้องสมุดที่มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น มุมอินเทอร์เน็ต ห้องเฉลิมพระเกียรติ พื้นที่สันทนาการเด็ก เป็นต้น และมีพื้นที่ให้อ่านหนังสือจำนวนมาก จากการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ห้องสมุดบางกลุ่มเลือกเข้ามาอ่านหนังสือด้านความรู้ เพราะสามารถหาหนังสือได้ง่าย และมีที่ให้นั่งอ่านหนังสือมากมาย ผู้คนไม่พลุกพล่าน มีบริการยืมและคืนหนังสือที่สะดวกรวดเร็วและบริการเป็นกันเอง ชอบเข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้รู้ทันสถานการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบัน ชอบมุมต่างๆ ที่แยกไว้ภายในห้องสมุด ชอบเข้ามาใช้บริการมุมอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารและสามารถส่งงานให้แก่ทีมงานได้ ชอบมุมสงบที่สามารถเลือกความเป็นส่วนตัวได้ ชอบอากาศที่ไม่อบอ้าวถ่ายเทได้สะดวก และชอบใช้เป็นสถานที่นัดพบปะเพื่อนฝูง เนื่องจากมีการเข้าถึงได้ง่าย จากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่า บรรณารักษ์ชื่นชอบที่ห้องสมุดสะอาด มีความโล่งและโปร่ง และเป็นห้องสมุดที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก (รูปที่ 4)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

รูปที่ 4 แสดงบรรยากาศภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง

6. สิ่งที่ต้องปรับปรุงภายในห้องสมุดปัจจุบัน จากการสังเกต พบว่า ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง มีบรรยากาศค่อนข้างมืด ชั้นวางหนังสือเริ่มมีความฝุ่น และอากาศค่อนข้างร้อน เนื่องจากไม่ได้เปิดเครื่องปรับอากาศ จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดบางกลุ่มมีความเห็นว่า ไม่ชอบตู้เก็บหนังสือ ด้านความรู้ที่ไม่เริ่มฝุ่นเพราะใช้มาเป็นระยะเวลานาน เก้าอี้ก็ควรน่าจะเบาะรองนั่งเพื่อให้นั่งได้สบายขึ้น ควรเพิ่มพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศให้มากกว่านี้ ควรจะเก็บหรือจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่เพราะบางเล่มอยู่ไม่เป็นที่ หนังสือควรจะเป็นปัจจุบันให้มากกว่านี้ ไม่ชอบเสียงดังรบกวนจากสถานศึกษาโดยรอบ ควรมีต้นไม้หรือกระถางดอกไม้เพิ่มเติมเพื่อให้บรรยากาศดูสบายตาน่าพักผ่อน ควรปรับปรุงห้องน้ำให้ใช้งานได้ดีขึ้น ควรแบ่งพื้นที่ให้เป็นตามช่วงวัยอายุเป็นมุมเด็ก มุมอ่านหนังสือ มุมทำงาน มุมห้องเรียน (ประชุม) แสงสว่างที่ไม่เพียงพอ อยากให้เพิ่มเติมบริการน้ำดื่มสะอาด เพิ่มเติมกิจกรรมให้แก่เด็กๆ และครอบครัว อยากให้พัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์ในการบริการ และเพิ่มเติมหนังสือพิมพ์ให้ครบทุกสื่อ จากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่า บรรณารักษ์ต้องการที่จะปรับปรุงให้สภาพของอาคารให้มีความใหม่ขึ้น ต้องการงบประมาณให้มากขึ้น จัดซื้อหนังสือใหม่ และต้องการที่จะเพิ่มบุคลากรภายในห้องสมุด

การอภิปรายผล

1. พื้นที่ใช้สอยภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง จากการสังเกตการใช้พื้นที่ของผู้ใช้ห้องสมุดภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดของห้องสมุดประชาชน เลือกที่จะเข้ามาอ่านหนังสือต่างๆ ภายในห้องสมุดเป็นส่วนมาก ซึ่งมีทั้งรูปแบบนั่งอ่านเป็นกลุ่ม นั่งอ่านเป็นคู่ และมานั่งอ่านหนังสือหรือนั่งทำงานเพียงลำพัง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้มาใช้ห้องสมุดใช้คอมพิวเตอร์ในการหาข่าวสารความรู้ และช่วยในการทำงานและส่งงาน สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของห้องสมุดประชาชน ที่ห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันได้จัดขึ้น เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารศูนย์การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเป็นเครือข่ายของชุมชน ให้การศึกษาแก่ประชาชน ส่งเสริมการอ่าน และเผยแพร่วัฒนธรรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

จัดบรรยากาศเอื้อต่อการอ่านหนังสือ และมีการกำหนดให้ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2548)

จากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่าการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในห้องสมุด ควรจัดให้มีการเข้าถึงแต่ละพื้นที่อย่างสะดวกสบาย มีทางเข้าหลักที่กว้างขวาง มีการจัดพื้นที่ส่วนเคาน์เตอร์บริการ ส่วนนั่งอ่านหนังสือ และส่วนสืบค้นข้อมูลให้เป็นสัดส่วน มีการใช้สื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย และมีการให้แสงสว่างอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการออกแบบห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ที่ควรเน้นพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งสื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้มากที่สุดคือ หนังสือ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต มีการจัดผังภายในอาคาร ให้เป็นลักษณะเปิดโล่ง และแบ่งพื้นที่ใช้สอยแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจน โดยให้พื้นที่ของส่วนสืบค้นและส่วนแนะนำหนังสือใหม่ให้อยู่ใกล้บริเวณโถงห้องสมุดมากที่สุด และใช้โถงห้องสมุดเป็นจุดแยกเพื่อเข้าไปยังพื้นที่อ่านหนังสือ พื้นที่เก็บหนังสือ และพื้นที่อื่นๆ (ปิยะนุช เจริญยอด, 2553) ดังนั้นจึงนำผลการวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอยภายในห้องสมุดประชาชน ไปเป็นแนวทางการจัดพื้นที่กิจกรรมภายในห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ให้บริการสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย แบ่งแยกพื้นที่แต่ละส่วนได้อย่างชัดเจน ใช้เฟอร์นิเจอร์ที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้เข้ามานั่งทำงาน หรืออ่านหนังสือหาความรู้

2. ลักษณะกิจกรรมในห้องสมุดมีชีวิต ภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง จากการสอบถามความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่ากิจกรรมที่ต้องการภายในห้องสมุดอันดับหนึ่งได้แก่ พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ (41%) กิจกรรมที่ต้องการภายในห้องสมุดอันดับสองได้แก่ พื้นที่นั่งเล่นนอนเล่น (38%) และกิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ต้องการในลำดับต่อมาได้แก่ พื้นที่เรียนภาษาต่างๆ (33%) พื้นที่ร้านอาหาร (33%) พื้นที่ร้านกาแฟ ขนมและเครื่องดื่ม (33%) สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องสมุดมีชีวิตที่เอื้อต่อคนพิการ กรณีศึกษาวิทยาลัยราชสุดามหาวิทยาลัยมหิดล ที่ให้ห้องสมุดมีชีวิตเปรียบเสมือนห้องนั่งเล่นภายในบ้าน เป็นห้องสมุดที่เน้นมิติทางสุนทรียภาพ มีบรรยากาศภายในห้องสมุดที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนำพักผ่อนหย่อนใจ สามารถสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ใช้ โดยมีพื้นที่เพิ่มเติมจากห้องสมุดทั่วไป ได้แก่ พื้นที่อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร พื้นที่นั่งเล่นนอนเล่น พื้นที่ทานขนมเครื่องดื่ม พื้นที่ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต พื้นที่ดูภาพยนตร์ สื่อวีดิทัศน์ และใช้เฟอร์นิเจอร์ภายในห้องสมุด โดยคำนึงถึงความสะดวกสบายใจของผู้ใช้ห้องสมุด (อดิเทพ นุ่มแสง, 2555) ดังนั้นจึงนำผลลักษณะกิจกรรมในห้องสมุดมีชีวิตนี้ไปเป็นแนวทางการจัดพื้นที่กิจกรรมภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง ให้มีความหลากหลาย สนองตอบต่อความต้องการของคนในพื้นที่ สร้างความน่าสนใจให้แก่ประชาชนทั่วไปและผู้ที่ต้องการใช้ห้องสมุด ได้เข้ามาใช้ห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น และยังเป็นช่องทางการเพิ่มรายได้ เพื่อไปจัดซื้อหนังสือใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น จากพื้นที่กิจกรรมร้านอาหารและเครื่องดื่ม หรือพื้นที่กิจกรรมที่ให้บริการในส่วนอื่นๆ

3. ความพึงพอใจในการออกแบบห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง จากการสอบถามความพึงพอใจในห้องสมุดของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดพึงพอใจที่สามารถหาหนังสือได้อย่างรวดเร็ว การจัดวางหนังสือได้เป็นระเบียบ การจัดให้มีพื้นที่นั่งอ่านอย่างมากมายและการแบ่งแยกพื้นที่นั่งอ่าน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ความรู้ ที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ พื้นที่นั่งทำงานได้อย่างชัดเจน และด้วยการที่มีหน้าต่างโดยรอบอาคาร ทำให้มีการถ่ายเทอากาศได้ดี สิ่งที่ใช้ในห้องสมุดต้องการเพิ่มเติมด้านการออกแบบ ได้แก่ การจัดการเรื่องเสียงจากพื้นที่สันทนการเด็กให้ไม่รบกวนการอ่าน การเพิ่มแสงสว่างในบางจุด และการเพิ่มต้นไม้หรือกระถางดอกไม้เพิ่มเติมเพื่อทำให้บรรยากาศดูสบายตาน่าพักผ่อน สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุดที่สามารถรองรับผู้ใช้บริการ ที่เป็นผู้สนใจใฝ่เรียนรู้เข้าห้องสมุดเพื่อสืบค้นสารสนเทศเชิงวิชาการในบรรยากาศเงียบสงบ และในขณะเดียวกันก็มีส่วนที่เป็นห้องสมุดมีชีวิตชีวาในบรรยากาศที่ครึกครื้น ด้วยสารสนเทศสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นำเสนอทั้งสาระความรู้ ความบันเทิง ซึ่งบรรยากาศทั้งสองแบบเป็นสัดส่วนไม่รบกวนกันและกัน มีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายรูปแบบให้บริการ ทั้งทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ สื่อประสม (Multimedia) และตัวเล่ม ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศได้หลากหลายช่องทาง (สุนันท์ อินทนิล รัชนิย์ ศรีศักดิ์กันธุ์ ธนา ศิลป์ชุ่มชื่น ผลาทิพย์ ชูชาติ และบุญฤทธิ์ คงลำพูน .2554) ดังนั้นจึงนำผลการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการออกแบบห้องสมุดประชาชน ไปเป็นแนวทางการจัดบรรยากาศภายในห้องสมุดให้มีความปลอดภัย โปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดี มีทางสัญจรที่สะดวก สามารถจัดบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาด้วยการจัดพื้นที่กิจกรรมที่ให้ความบันเทิงและความรู้ควบคู่กัน และจัดบรรยากาศภายในห้องให้สมุดให้มีความเงียบสงบด้วยการมีพื้นที่อ่านและทำงานอยู่ในพื้นที่ที่เงียบ ซึ่งเป็นการแบ่งแยกพื้นที่ส่วนใช้เสียงได้และส่วนเงียบอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ห้องสมุดประชาชนควรเป็นห้องสมุดที่มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย มีพื้นที่ให้อ่านหนังสือจำนวนมาก สามารถหาหนังสืออ่านได้ง่าย มีหนังสือใหม่ๆ และมีหนังสือให้เลือกได้อย่างมากมาย รวมไปถึงมีหนังสือพิมพ์ให้อ่านครบทุกยี่ห้อ มีบริการยืมและคืนหนังสือที่สะดวกรวดเร็วและการให้บริการที่เป็นกันเอง มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีพื้นที่สีเขียวภายในห้องสมุด และทำให้อากาศภายในห้องสมุดถ่ายเทสะดวก เย็นสบาย การจัดพื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน ควรจัดให้มีทางเดินสัญจรที่สะดวก มีการแบ่งแยกพื้นที่อย่างชัดเจน จัดพื้นที่นั่งอ่านสำหรับผู้ที่มาคนเดียว ผู้มาเป็นคู่ และผู้ที่มาทำเป็นกลุ่ม มีการจัดส่วนสันทนการเด็กให้ไม่ส่งเสียงรบกวนผู้ใช้ห้องสมุดในส่วนอื่น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิตและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด คือ มีการสร้างกิจกรรมสำหรับการอ่านอย่างสม่ำเสมอและมีหนังสือออกใหม่เป็นประจำ เป็นที่ที่สามารถดึงดูดผู้ใช้บริการด้วยเทคโนโลยีและความทันสมัย ควรจัดสถานที่ให้สะอาด สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และเลือกใช้ครุภัณฑ์ที่ทำให้นั่งอ่านได้อย่างสบาย มีพื้นที่สำหรับดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่ไม่ส่งเสียงรบกวนไปยังส่วนอื่นภายในห้องสมุด มีพื้นที่สำหรับนั่งเล่นนอนเล่น มีพื้นที่สำหรับเรียนภาษาต่างประเทศ และมีพื้นที่ร้านอาหารและเครื่องดื่มคอยบริการอยู่ตลอดเวลา การเพิ่มกิจกรรมที่มีจิตอาสาจะสามารถระดมคนในชุมชนมาช่วยพัฒนาให้ห้องสมุดดีขึ้น สร้างความผูกพันระหว่างชุมชนและห้องสมุด

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปางเท่านั้น การวิจัยในอนาคตจึงควรทำการศึกษาจากกรณีตัวอย่างจากห้องสมุดต่างจังหวัดและห้องสมุดต่างประเทศเพิ่มเติม ปัจจุบันประเทศไทยได้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว ส่งผลให้ห้องสมุดประชาชนในบางจังหวัดได้มีกลุ่มผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นชาวต่างชาติเข้ามาใช้เพิ่มขึ้นและแพร่หลาย การวิจัยในอนาคตจึงควรทำการศึกษาเรื่องป้ายและสื่อสัญลักษณ์ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้อย่างประทับใจ

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะนุช เจติยยอด. 2553. "แนวทางการออกแบบห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2555. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559).
[online]. Available : <http://www.masscomm.cmu.ac.th/research/pdf/Policy.pdf> ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2556
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2555. ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่องมาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. ๒๕๕๕. [online]. Available : ค้นเมื่อ 25
พฤศจิกายน 2556 http://qalibrary.bu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=6
- สุนันท์ อินทนิล รัชนิย์ ศรีศักดิ์กันฐ์ ธนา ศิลปชุ่มชื่น ผกาทิพย์ ชูชาติ และบุญฤทธิ์ คงลำพูน. 2554. ห้องสมุดมีชีวิตใน
บริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ห้องสมุดโรงเรียนพุทธรังสิวิบูล. 2549. เก็บตกแนวคิดในการพัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิตชีวา.
[online]. Available : http://elibrary.nfe.go.th/eliblife_01.php ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2556
- ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์. 2551. ห้องสมุดประชาชน กศน. มีชีวิต. [Online]. Available:
[http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FPo_dg9XnLcJ:elibrary.nfe.go.th/
eliblife_05.php+&cd=3&hl=th&ct=clnk&gl=th&client=opera](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FPo_dg9XnLcJ:elibrary.nfe.go.th/eliblife_05.php+&cd=3&hl=th&ct=clnk&gl=th&client=opera) ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2557
- อดิเทพ นิมมแสวง. 2555. "แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องสมุดมีชีวิตที่เอื้อต่อการบริการ กรณีศึกษาวิทยาลัย
ราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล" วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน,
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2548. การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : ห้องสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ